UNIVERSIDADE DA CORUÑA

Teaching Guide			
Identifying Data			**2015/16**
Subject (*)	Técnicas e recursos para a ensinanza musical	**Code**	652513216
Study programme	Mestrado Universitario en Didácticas Específicas		

Descriptors				
Cycle	**Period**	**Year**	**Type**	**Credits**
Official Master's Degree	2nd four-month period	First	Obligatoria	3

Language	Spanish		
Teaching method	Face-to-face		
Prerequisites			
Department	Composición		
Coordinador	Rosa Napal, Francisco César	**E-mail**	francisco.rnapal@udc.es
Lecturers	Rosa Napal, Francisco César	**E-mail**	francisco.rnapal@udc.es
Web			
General description	Esta materia ofrece ao profesorado a posibilidade de crear os seus propios materiais didácticos a través da análise, a composición e as novas tecnoloxías aplicadas á educación musical. Por outra parte permite unha aproximación práctica á improvisación musical e ao acompañamento de melodías. No deseño desta materia tívose en conta a grande utilidade de todos estes recursos e técnicas para potenciar a creatividade na educación musical.		

Study programme competences	
Code	**Study programme competences**
A1	To know the theoretical basis of interdisciplinary work and identify its centre of interest in school and non-school contexts.
A3	To design, justify and evaluate in a systematic manner interdisciplinary proposals in different educational contexts.
A7	- To be able to apply theoretical knowledge related to Specific Didactics, both in research as in innovation and evaluation.
A9	To test and evaluate disciplinary and interdisciplinary teaching projects in real educational contexts and to promote suggestions for improvement related to the obtained results.
A11	To know and understand scientific language and use it correctly in different ways of expression and communication.
A17	To select, adapt and apply materials, resources and ICTs to improve the teaching and learning in different disciplinary fields.
B1	To have and understand general knowledge to establish foundations and /or opportunities to stand out in the development and implementation of ideas, mainly in an action- research context.
B2	To be able to apply the acquired foundations and their problem-solving capabilities in new multidisciplinary contexts related to the specific research areas.
B3	To be able to join contents and accept the challenge to formulate complex statements out of a limited or incomplete information, including reflections about social and ethic responsibilities related to the application of their own knowledge and opinions.
B4	To be able to transfer and communicate their conclusions and opinions in a clear and straight manner both in a specialized and a non-specialized audience.
B5	To have the required learning abilities to continue in a life-long-learning and autonomous process.
B6	To be able to analyse and synthesize.
B7	To be able to adapt to new situations.
B8	To work with initiative and in an autonomous way.
B9	To work in a collaborative way.
B11	To be able to innovate (creativity) within educational and non-educational contexts.
B15	To be able to update knowledge, methodologies and strategies in their teaching practices
C1	To express correctly, both orally and in written texts, in the two co-official languages of the Autonomous Community.
C3	To use the main ICT?s basic tools for their professional development and for their life-long-learning process.
C4	To be able to self-develop for an open, critical, committed, democratic and solidary citizenship.
C6	To critically value available knowledge, technology and information to solve problems which students must face.
C7	To assume as a professional and as a citizen the importance of life-long-learning.
C8	To value the importance that research, innovation and technical developments have on society?s socio-economical and cultural progress.

Learning outcomes			
Learning outcomes	Study programme competences		
Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinar e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares.	AJ1		
Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de forma sistemática propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos	AJ3		
Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación.	AJ7		
Ensaiar e avaliar formulacións de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover propostas de mellora en relación cos resultados obtidos.	AJ9		
Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación	AJ11		
Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e a aprendizaxe das diferentes ámbitos disciplinares	AJ17		
Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación		BJ1	
Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en ámbitos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo		BJ2	
Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.		BJ3	
Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.		BJ4	
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que terá que ser en boa medida autodirixido ou autónomo		BJ5	
Capacidade de análise e síntese.		BJ6	
Capacidade de adaptación a situacións novas		BJ7	
Traballar de forma autónoma e con iniciativa		BJ8	
Traballar de forma colaborativa		BJ9	
Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares		BJ11	
Ter capacidade para actualizar os coñecementos, as metodoloxías e as estratexias na práctica docente		BJ15	
Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da Comunidade Autónoma			CJ1
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			CJ3
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			CJ4
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			CJ6
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			CJ7
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnoloxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade			CJ8

Contents	
Topic	Sub-topic

1. Análisis del repertorio escolar.	1.1. Obtención de material didáctico a partir de diversas fuentes: cancioneros, libros especializados, recopilaciones de música folclórica, Internet, etc. 1.2. Clasificación de los ejemplos extraídos partiendo del análisis de los parámetros básicos de la melodía: 1.2.1. Ámbito. 1.2.2. Interválica. 1.2.3. Células rítmicas. 1.2.4. Estructura formal.
2. Musicalización de textos.	2.1. Principios elementais da composición musical. 2.2. Nocións básicas de Harmonía. 2.3. Relación texto - música. 2.4. Emprego de secuenciadores MIDI, editores de partituras e editores de audio no proceso creativo.
3. Acompañamento.	3.1. Tipos de acompañamento. 3.2. Práctica do acompañamento empregando diferentes instrumentos: 3.2.1. Polifónicos tradicionais. 3.2.2. Corporais. 3.2.3. Orff. 3.2.4. Virtuais.
4. Improvisación musical.	4.1. Fundamentos teóricos. 4.2. Elementos que interveñen na improvisación. 4.3. Técnicas de improvisación guiada. 4.4. Técnicas de improvisación libre. 4.5. Aplicación didáctica: 4.5.1. Improvisación individual. 4.5.2. Improvisación colectiva.

Planning				
Methodologies / tests	**Competencies**	**Ordinary class hours**	**Student?s personal work hours**	**Total hours**
Introductory activities	A1 C6 C7 C8	1	0	1
Document analysis	A11 A17 B3 B5 B6 B8 B9 B15 C6	1	9	10
Collaborative learning	A9 A1 B2 B7 B9 C4 C7	2	7	9
Workshop	A3 A7 A9 A17 B2 B5 B9 B11 C3 C7	10	10	20
Guest lecture / keynote speech	A1 A7 A11 B1 B3 B4 B5 C1 C4 C6 C7 C8	5	5	10
Supervised projects	A1 A3 A7 A11 B1 B2 B4 B5 B6 B8 B9 B11 B15 C1 C3 C6 C8	2	22	24
Personalized attention		1	0	1
(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.				

Methodologies	
Methodologies	**Description**

Introductory activities	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe co fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos, que se queren alcanzar, vinculados a un programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativas, que partan dos coñecementos previos do alumnado.
Document analysis	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise destes. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.
Collaborative learning	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar, a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Workshop	Modalidade formativa orientada á aplicación de aprendizaxes na que se poden combinar diversas metodoloxías/probas (exposicións, simulacións, debates, solución de problemas, prácticas guiadas, etc.) a través da que o alumnado desenvolve tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, co apoio e a supervisión do profesorado.
Guest lecture / keynote speech	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é coñecida tamén como "conferencia", "método expositivo" ou "lección maxistral". Esta última modalidade adóitase reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Supervised projects	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe do "como facer as cousas". Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe. Este sistema de ensino baséase en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.

Personalized attention	
Methodologies	Description
Document analysis Supervised projects	O profesorado atenderá as dúbidas que poidan xurdir sobre a materia en titorías presenciais ou a través do correo electrónico.

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Workshop	A3 A7 A9 A17 B2 B5 B9 B11 C3 C7	Realización de exercicios prácticos relativos a: interpretación, composición e improvisación musicais, empregando os materiais previamente traballados.	35
Supervised projects	A1 A3 A7 A11 B1 B2 B4 B5 B6 B8 B9 B11 B15 C1 C3 C6 C8	Elaboración individual dunha proposta didáctica na que se apliquen as técnicas e os recursos estudados.	45
Collaborative learning	A9 A1 B2 B7 B9 C4 C7	En grupos reducidos realizaranse diferentes tarefas que serán expostas oralmente en clase.	20

Assessment comments

A asistencia ás clases presenciais é obrigatoria.Os traballos escritos entregaranse ao finalizar as clases presenciais.O alumnado que non alcance o 80% de asistencia ás clases presenciais deberá ser avaliado a través dunha proba individual independentemente dos traballos que debe presentar. Neste caso, os dous ítemes da avaliación (a proba individual e os traballos) terán unha ponderación do 50%, esixíndose en cada unha delas unha cualificación igual ou superior a 5 sobre 10.

Sources of information

UNIVERSIDADE DA CORUÑA

Basic	Alonso, C. (2008). Improvisación libre. La composición en movimiento. Vigo: Dos Acordes.Alsina, P. (1997). El área de educación musical. Propuestas para aplicar en el aula. Barcelona: Graó.Alsina, P., Díaz, M., Giráldez, A., Ibarretxe, G. (2009). 10 ideas clave. El aprendizaje creativo. Barcelona: Graó.Díaz, M. y Frega, A. (1998). La creatividad como transversalidad al proceso de educación musical. Vitoria-Gasteiz: AgrupArte.Díaz, M. y Giráldez, A. (Coords.) (2007). Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical. Una selección de autores relevantes. Barcelona: Graó.Díaz, M. y Riaño, M. (Coords.) (2007). Creatividad en educación musical. Santander: Universidad de Cantabria. Servicio de Publicaciones.Díaz, M. y Riaño, M. (2010). Voz, cuerpo y acción. Un espacio para la música. Santander: Universidad de Cantabria.Gainza, V. (1983). La improvisación musical. Buenos Aires. RicordiGainza, V. (1986): La iniciación musical del niño. Buenos Aires. Ricordi.Gainza, V. (2002). Pedagogía musical. Dos décadas de pensamiento y acción educativa. Buenos Aires: Lumen.Gainza, V. (2003). La educación musical entre dos siglos: del modelo metodológico a los nuevos paradigmas. Conferencia publicada el 23 de agosto de 2003 en el Seminario Permanente de Investigación de la Maestría en Educación Universidad de San Andrés. Disponible en http://www.udesa.edu.ar/files/ESCEDU/DT/DT10-GAINZA.PDF.García, P. y Estebaranz, A. (2005). Innovación y creatividad en la enseñanza musical. Barcelona: Octaedro.Giráldez, A. (2005). Internet y educación musical. Barcelona: Graó.Giráldez, A. (2007). La composición en el aula de música. En VV.AA., La creatividad en la clase de música: componer y tocar (pp. 27-36). Barcelona: Graó.Giráldez, A. (2007). La competencia cultural y artística. Madrid: Alianza.Giráldez, A. (Coord.) (2011). Didáctica de la música. Barcelona: Graó.Giráldez, A. (Coord.) (2011). Música. Complementos de formación disciplinar. Barcelona: Graó.Green, L. (2009). Significado musical y reproducción social: Defensa de la recuperación de la autonomía. En Lines, D. (Comp.). La educación para el nuevo milenio. Madrid: Morata.Gustems, J. (2013). Creatividad y educación musical: actualizaciones y contextos. Barcelona: Dinsic.Hargreaves, D. (1991). Infancia y educación artística. Madrid: Morata.Hargreaves, D. (1998). Música y desarrollo psicológico. Barcelona: Graó.Gainza, V. (1983). La improvisación musical. Buenos Aires. RicordiGainza, V. (2002b). Pedagogía musical. Dos décadas de pensamiento y acción educativa. Buenos Aires: Lumen.Gainza, V. (2003). La educación musical entre dos siglos: del modelo metodológico a los nuevos paradigmas. Conferencia publicada el 23 de agosto de 2003 en el Seminario Permanente de Investigación de la Maestría en Educación Universidad de San Andrés. Disponible en http://www.udesa.edu.ar/files/ESCEDU/DT/DT10-GAINZA.PDFLines, D. (comp.) (2009) La educación musical para el nuevo milenio: Madrid. Morata.Marshall, N., North, A. y Hargreaves, D. (2005). Educación musical en el siglo XXI: una perspectiva psicológica. Eufonía: Didáctica de la música, Nº 34, pp. 8-32.Nettl, B. y Russell, M. (eds.) (2004). En el transcurso de la interpretación. Estudios sobre el mundo de la improvisación musical. Madrid. Akal.Oriol, N (Dir.) (2001). La educación artística, clave para el desarrollo de la creatividad. Madrid: Ministerio de Educación.Pascual, P. (2006). Didáctica de la música. Madrid: Pearson Prentice Hall.Paynter, J. (1991). Oir, aquí y ahora.Buenos aires: Ricordi.Paynter, J. (1999). Sonido y estructura. Madrid: Akal.Piston, W. (1998). Armonía. Cooper City: SpanPress.Pons, P. (2000). Jazz. Madrid: Celeste.Ramírez, C. (2006). Música, lenguaje y educación: La comunicación humana a través de la música en el proceso educativo. Valencia: Tirant lo Blanch.Sanmatias, C. y Cardoner, M. (1997). Expresión musical y rítmica. Valencia: PilesSanuy, M. (1994). Aula sonora (Hacia una educación musical en Primaria). Madrid: Morata.Schafer, M. (1969). El compositor en el aula. Buenos Aires: Ricordi AmericanaSmall, C. (2006). Música, sociedad, educación. Madrid: Alianza.Swanwick, K. (1991). Música, pensamiento y educación. Madrid: MorataSwanwick, K. (1994). Musical knowledge. Intuition and analysis in music education. Londres: Routledge and Kegan Paul.Tejada, J. (2001). MIDI para el conservatorio, la escuela y el instituto: encore, finale, band in a box. Barcelona: Rivera EditoresVílchez, L. (2009). La música y su potencial educativo. Madrid: SM.Waisburdi, G. y Erdmenger, E. (2007). El poder de la música en el aprendizaje. Cómo lograr un aprendizaje acelerado y creativo. Sevilla: MAD.Webber, F. (1974). La música y el niño pequeño. Buenos Aires: Ricordi.Willems, E. (1961): Las bases psicológicas de la educación musical. Buenos Aires. Eudeba.Willems, E. (1964): El ritmo musical. Estudio psicológico. Buenos Aires: Eudeba.Willems, E. (1994). El valor humano de la educación musical. Barcelona: Paidós.Willems, E. (2001). El oído musical: La preparación auditiva del niño. Barcelona: Paidós.
Complementary	

Recommendations
Subjects that it is recommended to have taken before
Subjects that are recommended to be taken simultaneously
Subjects that continue the syllabus
Other comments

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.